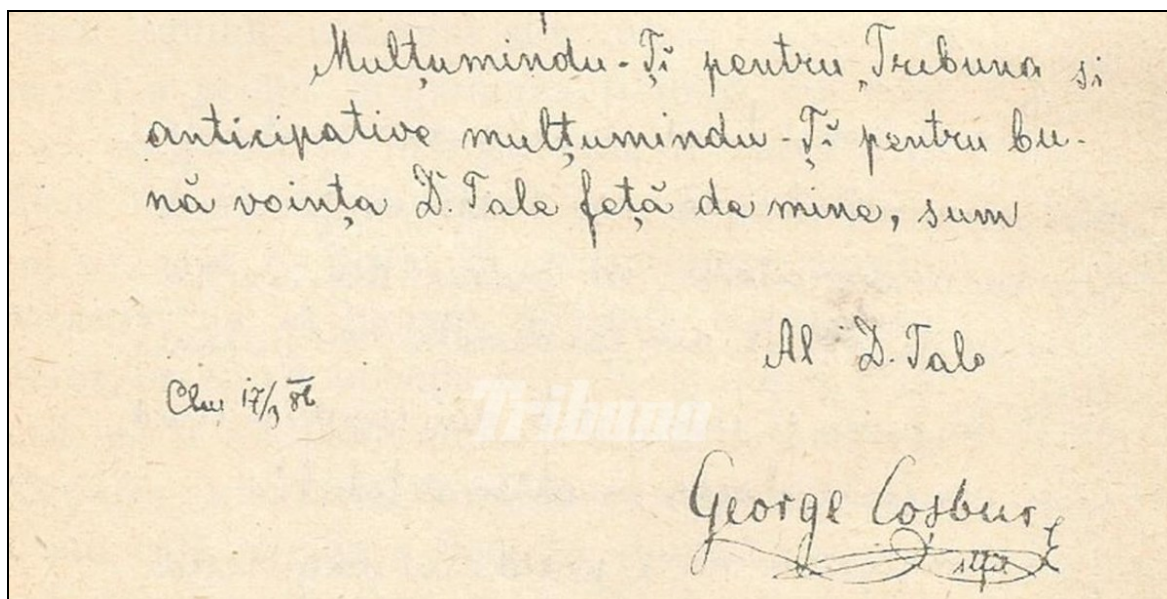

2016 - anul COȘBUC (VIII):
Când eram acasă la Năsăud, eu eram un fel de artă ambulantă a satului

Ținutul Năsăudului, ca și al Transilvaniei din care face parte, are o istorie zbuciumată, fiind așezat la „cumpăna dintre imperii pline de poftă și lăcomii”. În aceste locuri povestirile păstrează evenimente unice, ce servesc învățăminte celor care le citesc sau ascultă. Tânărul George Coșbuc are o copilărie frumoasă, ușor de descoperit, dacă lecturăm atât amintirile cât și povestirile risipite în periodicele timpului. Din mărturisirile sale descoperim un tânăr atent la tot ce se întâmplă în jur, cu o memorie excepțională și ce este mai important, o mare dorință de a cunoaște lumea și a se implica în evenimentele satului.

În 1897, fiind rugat să scrie prefața unei cărți, George Coșbuc elaborează un adevărat studiu, în încercarea de a răspunde la două întrebări: «„Cine e autorul poeziilor populare” și „cum se răspândesc ele?”»: «„Două întrebări cari – nu știu cum – uneori mi se par adânci și vrednice de răspuns, iar alteori mi se par de tot ridicole și parcă anume create pentru ilustrarea zicătoarei: „Un nebun aruncă o piatră în fântână și zece înțelepți nu o pot scoate”».

Studiul, intitulat sugestiv „Poporul poet”, a apărut atât în prefața lucrării „Suspine (Poezii populare din Basarabia, 1897)” cât și în cotidianul sibian Tribuna nr. 210 din 23 septembrie / 5 octombrie 1897:

«(...)„Când eram acasă la Năsăud, eu eram un fel de artă ambulantă a satului. Învățam pe flăcăi strigătele ocazionale, pe cari le chiuie la horă; învățam pe fete doine, să le cînte la șezătoare. Improvizam pe-atunci foarte lesne versuri populare. Frate-meu, care nu învățase carte și era la rînd cu flăcăii satului, era mijlocitorul. Odată îi făcusem unei fete – cam zburdalnică, dar frumoasă – următoarea epigramă:

„Tot mă muștră măicuța
Că-mi prăd cu cei dragii gurița,
Las', mamă, că mă mărit
Si-mi sărut tot om urît ...”

Frate-meu a chiuit la horă strigătura făcută de mine. Strigătura a prins și toți flăcăii o învățaseră și o chiuiu. După vro patru ani, mai mare mirarea mea: în revista „Familia” din Oradea-Mare cetesc o poezie populară, culeasă din jurul Lăpușului, redactată astfel:

„Dojenește-mă, măicuță
Că-mi dau la drăguți gurița.
Las', mamă, că mă mărit
Si-oi pupa tot om urât.”

Era epigrama mea! O cunoșteam la Lăpuș după patru ani. Lăpușul e cam la 100 de kilometri departe de Năsăud. După alți trei o găsesc în Foaia Poporului din Sibiu, ca poezie culeasă din jurul Orăștiei. Acum însă era strașnic corectată și cu mult mai popular redactată:

„Dojenește-mă maica,
Că-mi dau la drăguți gura.
Mamă, las' că mă mărit
Si-oi pupa tot om urât.”

Năsăudul e punctul cel mai nordic al Ardealului, Orăștia e în colțurile sudice ale țării. Sunt câteva sute de kilometri depărtare.

Alt exemplu. Tribuna din Sibiu scoate un Căldinar al poporului. La 1888, fiind și eu redactor la Tribuna, mi se încredințează mie aranjarea părții literare a căldinarului. Ce-mi dă prin cap? Să public și poezii populare. N-aveam însă nici o colecție ca s-a aleg; din cele publicate în Tribuna nu-mi venea să iau. Scriu deci din memorie câteva, pe cari nu le știam publicate. Dar între ele văd și una făcută de mine – ad-hoc, în fuga condeiului: Lele, buze subțirele,

Mult aș da să fie-a mele,
Că-mi pun capul pentru ele etc. etc.

După vreun an am auzit pe un flăcău din Gura Râului – un sat lângă Sibiu – chiuind această poezie. „De unde știi cântarea asta?” îl întreb eu. „De la un flăcău din Rășinari” – „Dar el de unde o știa?” – „Păi, știu eu! Zice că a cetit-o la gazetă”.

În Ardeal, mai în fiecare sat se găsește câte un om mai în vârstă, vesel din fire și stătător la petrecere, care e poetul oficial al satului. El face invitațiile la nunți, cât ține nunta el e „conferențiarul” poetic: închină la toți, răspunde la toți – în versuri rapsodice, fără metru și cu rime multe una după alta. E om de spirit, gata să răspundă la orice, să facă versuri despre orice. Când aduce bucătăreasa „găina” pe masă, el ține un „logos”, îi mulțumește în versuri glumețe, de râde casa cu hohot. Critică tot, își bate joc de toate – în mod demn. În Muntenia și Moldova, acești rapsozi populari sânt înlocuiți cu țiganii lăutari. Fără îndoială, o degenerare a poeziei! La adunări de fini, la logodne, la orice fel de petreceri, el e de față. Am cunoscut pe câțiva, cari improvizau cu o ușurătate de necrezut. Cu cel din satul nostru aveam mult de furcă: rivalizam întruna și ne ciocneam uneori. Care pe care, asta era chestiunea. Eu îi eram superior în

surprinderi: îl întrerupeam repede la mijlocul versului, umplându-i eu versul cu o rimă bine potrivită la rima anterioară – se înțelege eu spuneam contrarul celor ce vrea el să spuie, ori îi ridiculizam ideea. Se încurca bătrânul, își pierdea rostul; ascultătorii râdeau și eu câștigam lupta. El nu era așa iute la gândire ca mine; dar îmi era superior în exprimare. Avea mai multe rime – eu nu întrebuițam rime slabe, d.e. pământ-urât, frate-calde, sau accente populare, ca maică-sa, – avea locuțiuni, proverbi, expresii tipice. Eu mă încurcam și cu vorbele – cultura, bat-o pârda! – eram obicinuit să întrebuițez câte o vorbă literară, ori „savantă” și, în fuga versului, mă opream zăpăcit la acest fel de vorbe, căci în grabă nu le îngăduiam echivalentele populare. Si o spun fără rușine că, în ultima instanță, el mă biruia pe toate cărările. Mă gândesc și acum câteodată: dacă nu învățam carte și rămâneam în sat, după toate probabilitățile eu aș fi fost urmașul acestui rapsod în satul nostru.”»

(va urma)

Marius Halmaghi

Sursa on-line

<http://www.tribuna.ro/stiri/cultura/2016-anul-cosbuc-viii-cand-eram-acasa-la-nasaud-eu-eram-un-fel-de-arta-ambulanta-a-satului-114380.html>

În: *Tribuna*, 21 februarie 2016.

The screenshot shows a web browser window with the URL www.tribuna.ro/stiri/cultura/2016-anul-cosbuc-viii-cand-eram-acasa-la-nasaud-eu-eram-un-fel-de-arta-ambulanta-a-satului-114380.html. The page features the Tribuna logo and a navigation menu with categories like Eveniment, Actualitate, Stiri de pe strada mea, Sport, Cultura, Sanatate, Timp liber, Tribuna femeilor, and Descopera lumea. The main content area displays the article title "2016 - anul COȘBUC (VIII): Când eram acasă la Năsăud, eu eram un fel de artă ambulantă a satului" with a share button for Facebook (1 share), a tweet button (0 tweets), and a share button (1 share). Below the title, it shows the date "21.02.2016 22:29", the number of views "1970 vizualizari", and the number of comments "0 comentarii". A search bar is visible at the bottom right.